

UN GARROFER EN RECORD DE LLUÍS ALCANYÍS

HOMENATGE AL PRIMER CATEDRÀTIC DE MEDICINA I CIRURGIA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Lluís Alcanyís va ser una figura clau en la fundació de la Universitat de València el 1499. El passat mes de febrer, en un acte senzill però amb una forta càrrega de simbolisme, el rector Francisco Tomás i el catedràtic d'Història de la Medicina José María López Piñero van reivindicar la figura d'aquest metge valencià en un homenatge que el rector va definir com un acte de «recuperació de la memòria històrica de la nostra universitat».

El Jardí Botànic de la Universitat de València va ser el lloc elegit per plantar un arbre que a partir d'ara s'encarregarà de mantenir viu el record de Lluís Alcanyís, qui va ser el primer catedràtic de Medicina i Cirurgia d'aquesta universitat. En aquest sentit, el rector va afirmar que «és necessari mantenir viu el record d'Alcanyís, un dels fundadors de l'Escola de Medicina que al seu temps va ser una de les escoles fundacionals de la Universitat de València», alhora que posava la figura d'aquest metge com a «exemple i estímul» per a la comunitat universitària.

Els participants –entre els quals també es trobava Isaac Sananés, president de la comunitat jueva de València– van voler destacar també la simbologia de l'arbre escollit, un garrofer (*Ceratonia siliqua*), una espècie perenne, resistent i al mateix temps humil, «en representació de la personalitat de Lluís Alcanyís», segons va explicar Francisco Tomás. Isaac Sananés, per la seua banda, va explicar que per al judaisme «un arbre és símbol d'una civilització culta i com a ésser viu ens mostra que la memòria viva de Lluís Alcanyís comença a créixer».

■ UN METGE DESTACAT

Lluís Alcanyís (Xàtiva, 1440? – València, 1506) va fundar l'Escola de Cirurgia de València el 1478, «una institució d'avantguarda de l'Europa de l'època», segons López Piñero. En aquella data, Alcanyís ja s'havia guanyat una bona reputació com a examinador de metges, designat pel Consell de la Ciutat. El 1499, amb la creació de l'Estudi General, l'escola es va incorporar a la Universitat de València i amb ella Lluís Alcanyís, per a qui es creava la Càtedra de Medicina i Cirurgia. A més, Alcanyís va ser l'autor del primer llibre de medicina editat a la ciutat de València, *Regiment preservatiu contra la pestilència*, un tractat per combatre les plagues i epidèmies.

© Fotos d'aquesta pàgina: Miguel Lorenzo

mies que en aquella època feien estralls en la població.

Però aquesta tasca com a metge i professor d'Alcanyís, jueu convers al cristianisme, es va veure truncada per l'acusació de judaisme feta per la Inquisició que el va conduir a la mort a la foguera el 25 de novembre de 1506, de la qual s'han complert cinc-cents anys recentment. En aquest sentit, el professor José María López Piñero va pronunciar un dur discurs contra el fanatisme religiós del segle XVI que va arrabassar-li la vida a Alcanyís. «La llegenda rosada que envolta Isabel I no ens ha d'impedir recordar esdeveniments del seu regnat tals com la Inquisició, la sanguinària persecució dels conversos i l'expulsió dels jueus, que va significar la fi de la convivència pacífica entre cristians, jueus i musulmans que tants fruits científics ens va donar».

«ELS PARTICIPANTS VAN VOLER DESTACAR TAMBÉ LA SIMBOLOGIA DE L'ARBRE ESCOLLIT, UN GARROFER («CERATONIA SILIQUA»), UNA ESPÈCIE PERENNE, RESISTENT I AL MATEIX TEMPS HUMIL»

Piñero va llançar una pregunta al públic present: Quina hauria estat la trajectòria d'aquesta universitat sense les dèries del segle XVI? «Sense el fanatisme religiós i racista, encara vigent avui dia, Alcanyís hauria pogut continuar el seu treball», va afegir. El rector també va voler sumar-se a aquesta reflexió i va subratllar que les lluites entre religions encara són presents a l'actualitat, tot advocant a favor del diàleg i la convivència interreligiosa.

José María López Piñero, junt amb la seua esposa, Mª Luz Terrada Ferrandis, és a més el comissari de l'exposició «El llibre mèdic i biològic valencià», que es pot visitar a la Biblioteca Valenciana de Sant Miquel i els Sants Reis fins el 24 de juny d'enguany i que dedica part de la mostra a la figura de Lluís Alcanyís. Mai no és un mal moment per conèixer i acostar-se a aquest científic que va representar un paper tan important en la creació de la Universitat de València, però que, malauradament, fa temps que va caure en oblit.

ANNA MATEU

Periodista, redacció de MÈTODE

dències de la nostra universitat. Ni tan sols entre els grans metges recordats amb imatges i rètols amb els seus noms en el gran vestíbul de la Facultat de Medicina s'esmenta el seu primer catedràtic. No és molt donada la nostra universitat a conservar la memòria històrica dels qui la van fer. Si es fa alguna cosa és selectivament, no se sap ben bé amb quins criteris, i sempre de manera fràgil. Sé personalment el que és recollir i intentar salvar làpides i efígies desplaçades per dràstiques reformes dels edificis o depuracions «polítiques». Tan bé que hauria pogut figurar el senyor Lluís Alcanyís en aquell espai, amb Arnau de Vilanova, Ramón y Cajal, Melcior de Villena, Jaume Segarra, Joan Plaça, Lluís Collado i Andreu Piquer, que sí que es troben allí. Després de tot, el mateix Vives no va veure la seua memòria efigiada a la seua ciutat fins a tres-cents anys després de morir i no a la via pública, sinó a l'interior del claustre major de l'Estudi General, on va començar la seua formació acadèmica. I això va ser gràcies a la valentia del rector Josep Monserrat i Riutort, enfrontat a les més vils campanyes, orquestrades pels sectors més reaccionaris, de les quals dóna compte ben expressivament la premsa de l'època a qui desitge llegir-la. Gràcies a la seua enteresa s'alça al centre del claustre, des de 1880, l'estàtua massissa de bronze que va modelar Josep Aixà i que va fondre, un autèntic repte tècnic, Vicente Rius als tallers de La Primitiva Valenciana.

El passat 22 de febrer els estaments universitaris vam ser convocats pel rector, Francisco Tomás, al Jardí Botànic, encara que només una exigua representació vam poder en tal dia assistir a l'acte. Allí es va invitar també els residus de la comunitat israelita valenciana, al capdavant origen familiar d'un valencià, tan valencià com qualsevol de nosaltres i és possible que fins i tot més. Un origen que va ser aprofitat amb habilitat pels seus enemics per conduir-lo a la mort i per danyar per sempre la seua memòria.

Per això, com s'acostuma entre ells, per recordar les persones bones i que han afavorit els seus semblants, es va plantar un arbre en la seua memòria, tal com va idear Moshe Bejski al cèlebre Jardí dels Justos de Jerusalem. L'arbre triat no podia ser un altre que l'humil però tenaç garrofer. Un arbre que, en paraules del nostre rector, viurà per recordar, no la infàmia comesa sinó la benèfica aportació d'aquest il·lustre col·lega. Un arbre que ha de vigilar amb afecte el futur desenvolupament en pau i llibertat d'aquella la nostra universitat que Lluís Alcanyís va contribuir en tan gran mesura a crear. ☺

Daniel Benito. Conservador del Patrimoni Cultural, Departament d'Història de l'Art, Universitat de València